

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ, АУДИТУ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

УДК 330.17:658.26

Г. Р. Конець, Ю. В. Войцеховська
Національний університет «Львівська політехніка»

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ЕНЕРГОМЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті розглядається застосування інформаційно комп'ютерних систем для моделювання і прогнозування системи енергоменеджменту сучасних підприємств, що забезпечує підвищення ефективності використання енергоресурсів об'єктів господарювання.

Підприємництво є важливою складовою національної економіки. Від ефективного використання енергетичних ресурсів залежить випуск продукції, надання послуг, виконання важливих соціальних і суспільних завдань, ділова активність, комфортність роботи працівників та громадян. Розгляд лише сукупності процесів вироблення та доставки енергоресурсів, не дозволяє сформувати цілісне бачення і вирішення проблем енергоменеджменту на основі забезпечення сталого розвитку української економіки. При цьому часто поза увагою залишаються процеси споживання енергоресурсів та утилізацію відходів енергетики, є настійливою вимогою сьогодення. Зараз назріла необхідність вирішувати питання використання енергії та енергоносіїв і забруднення навколишнього середовища технологічними відходами енергетики. Без ефективного вирішення цих проблем створюються передумови виникнення кризових явищ соціального, економічного та екологічного характеру як на місцевому, так і на національному рівні [1].

Передумовами реалізації ДПЕ на вітчизняних підприємствах є: висока енергоємність продукції, застарілі технології, значні витрати енергоресурсів при виготовленні продукції та наданні послуг; нераціональність використання енергоресурсів; економічна доцільність енергозбереження; необхідність та доцільність утилізації та переробки відходів і енергії; використання альтернативних джерел енергії.

Ефективний енергоменеджмент вітчизняних підприємств ґрунтується на відповідному обліково-аналітичному забезпеченні, яке сприяє більш повному та економічному використанню всіх видів енергоресурсів, дозволяє більш ефективно використати фінансові ресурси підприємств, зокрема підприємств видавничо-поліграфічного комплексу.

Проблемами енергоефективності займаються зарубіжні та вітчизняні вчені: Вексей Е., Гула А., Колодзейчик В. (Польща), Дідушкова М., Вотапек М., Земан І., Сохор В. (Чехія), Тімпе К., Люкінг Г., Меессен Г. (Німеччина), Хенсен Ш., Лью В., Мілс Д., Сласс М. (США), Андрійчук І., Головка С., Гаманюк Л., Демченко М., Задорський В., Кирик С., Козоріз Г., Костін Ю., Мамаліга В., Миколаєнко В., Морозіянець Б., Пархоменко В., Рубан М., Романов А., Стрелков М., Стремоухова О., Федосенко Д., Чопик А., Яцьків В. та інші. Ефективне використання енергоресурсів на рівні підприємств та органів самоврядування у контексті сталого розвитку розглядають вчені і практики: Озерський Ю., Зима Ю., Пітцик М., Романюк О., Турчанко В. та ін. У статті розглядаються невирішені дослідниками проблеми енергоменеджменту у виробничо-господарській діяльності підприємств.

Цілями статті є обґрунтування необхідності обліково-аналітичного забезпечення енергоменеджменту у виробничо-господарській діяльності підприємств України. У статті розглянуто необхідність застосування для цього комп'ютерних програм моніторингу та аналізу ефективності енерговикористання на вітчизняних підприємствах.

Ефективний енергоменеджмент слід здійснювати у контексті сталого розвитку України. Вимоги сталого розвитку України, співпраця з міжнародними економічними інституціями вимагають вдосконалення системи міжнародного управління довкіллям, яке сьогодні знаходиться у стадії зародження. Таке управління включає ефективний менеджмент при реалізації державної політики енергозбереження (ДПЕ) у контексті сталого розвитку України [1, с. 232–236].

Проблеми енергозбереження, які необхідно вирішити для сталого розвитку України:

— знаходження коштів на здійснення ДПЕ в умовах реструктуризації та приватизації об'єктів та підприємств;

— вдосконалення законодавчої бази та створення більш сприятливої ситуації для залучення вітчизняних та іноземних інвесторів;

— формування спільної мотивації суб'єктів економіки щодо здійснення ДПЕ;

— активізація ролі банків у реалізації ДПЕ, надання довгострокових кредитів для впровадження енергозберігаючих проектів і технологій;

— розробка надійних механізмів захисту інтересів інвесторів;

— зміни в державній податковій та фінансово-кредитній політиці при фінансуванні процесів створення, освоєння і використання енергозберігаючих технологій.

Реалізація ДПЕ у контексті сталого розвитку України вимагає ефективного менеджменту:

— вдосконалення законодавчої бази ДПЕ, внесення змін у податкову та фінансово-кредитну політику з метою стимулювання енергозбереження;

— чітке визначення статусу та конкретизація завдань суб'єктів економіки, які здійснюють практичне енергозбереження (зокрема, енергосервісних компаній);

- застосування Energy Performance Contracting як ефективного фінансового механізму при впровадженні заходів з енергозбереження;
- налагодження об'єктивного поточного обліку та аналізу використання енергії;
- здійснення високоефективної стратегії банків з надання довгострокових кредитів під розробку і впровадження енергозберігаючих технологій;
- звільнення від оподаткування прибутків банків, отриманих від операцій з кредитування енергозберігаючих технологій більш ніж на 3 роки на основі диференціації кредитів за їх цільовим призначенням; зниження кредитних ризиків (гарантія держави або третьої сторони при наданні кредитів, застосування різних форм державного страхування енергозберігаючих проектів, включення вартості значної частини ринкової вартості заставного майна позичальника в рахунок резерву для відшкодування можливих втрат за наданими кредитами);
- збільшення можливостей резервування кредитних ресурсів підприємницькими структурами при впровадженні ними енергозберігаючих технологій;
- участь банків у розподілі прибутків, отриманих позичальниками при впровадженні енергозберігаючих заходів.

Ефективний енергоменеджмент у вітчизняних підприємствах пов'язаний із приватизаційними та реструктуризаційними процесами, які здійснюються на сучасному етапі. В той самий час в сучасних умовах господарювання спостерігається нерозвиненість підсистем інституційного регулювання з боку ринкової інфраструктури та громадського регулювання і контролю.

Надзвичайно важливим є розробка і удосконалення програмного забезпечення та інформаційних технологій, зокрема, для об'єктивного обліку споживання різних видів енергоресурсів організацій, які будуть використовуватися у сучасних системах енергоменеджменту у вітчизняних підприємствах. З метою моніторингу використання енергоресурсів була розроблена програма для обліку та аналізу ефективності використання енергії та природних ресурсів громадськими будівлями та іншими об'єктами вітчизняних підприємств.

Фахівцями у галузі програмування розроблена програма Енергоплан, яка полегшить вирішення широкого кола управлінських задач, спрямованих на підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів та коштів у мережі муніципальних об'єктів. Ця програма дозволить отримувати аналітичні звіти про споживання всіх видів енергоресурсів, прослідковувати тенденції в споживанні енергоресурсів, відображати економію використання різних видів енергоресурсів у порівнянні з іншими періодами часу та іншими об'єктами. У програмі використана нова система обробки інформації, а також удосконалена система збору інформації, що дозволяє отримати більш точні результати аналітичних звітів.

Для здійснення ефективного енергоменеджменту у розвинутих країнах пропонуються для комерційного продажу окремі програми, які здійснюють облік та аналіз споживання енергії у будинкових системах і обладнанні (Energy 2.0, Computrols; NAP, Carrier Corp.; LOGIC, Lennox Industries; Micro Blast 3.0, Blast

Support Office; PC-BEACON, Energy System Engineer та інші) [2]. У розвинутих країнах підтримка прийняття управлінських рішень у сфері енергоефективності, моніторинг енергоспоживання окремих об'єктів може здійснюватися на всіх об'єктах одночасно згідно картографічного подання та виведення в мережу INTERNET у режимі on-line. Використовуючи цю інформацію, можна не тільки здійснити аналіз енергоспоживання об'єктів різного географічного розташування, форм власності та енергетичних параметрів, але й організувати співпрацю зацікавлених осіб та фахівців у практичному здійсненні заходів з енергоефективності [3].

У сферах виробництва та доставки енергії спостерігається недостатньо адекватна нормативно-правова база, відсутність високопрофесійних кадрів та належної інформаційної бази для забезпечення якісного управління енергоспоживанням вітчизняних підприємств. Комп'ютерна програма "Енергоплан" була розроблена з метою налагодження оперативного обліку спожитих енергоресурсів, контролю за якістю умов комфорту, перевірки правильності нараховування плати за житлово-комунальні послуги, а також для проведення комплексного аналізу ефективності використання енергоресурсів у процесі експлуатації будівель промислових підприємств та інших об'єктів.

"Енергоплан" дає змогу провести електронну інвентаризацію основних експлуатаційних та енергетичних характеристик будівель, організувати облік енергоресурсів, послуговуючись наступними джерелами інформації:

- юридичні та нормативно-розпорядчі документи;
- технічна документація на споруди, енергосистеми та прилади;
- рахунки за комунальні послуги, виставлені постачальниками;
- показники приладів обліку енергоресурсів, термометрів, встановлених на об'єкті.

Гнучкі функції імпорту та експорту даних дають можливість ефективно організувати обмін даними між різними суб'єктами, які працюють з програмою „Енергоплан”, а також розподілити завдання зі збору даних між багатьма виконавцями. Програма "Енергоплан" дає змогу імпортувати дані, зібрані за допомогою програми ASE. Програма "Енергоплан" була випробувана і продемонструвала стійкий характер роботи під час мінімальної конфігурації комп'ютерного обладнання:

- процесор Pentium 133;
- оперативна пам'ять — 48 МВ;
- мінімальний вільний простір диску для встановлення програми — 40 МВ. (Необхідний об'єм вільного простору на жорсткому диску залежить від кількості будівель, залучених до обліку та від частоти збору даних);
- 4 МВ відеопам'яті, роздільна здатність монітору 800X600;
- операційна система — Windows 98 і вище.

Ефективний енергоменеджмент вітчизняних підприємств слід здійснювати у контексті сталого розвитку України. Ефективний енергоменеджмент ґрунтується на відповідному обліково-аналітичному забезпеченні, яке сприяє

більш повному та економному використанню енергоресурсів суб'єктів господарювання вітчизняної економіки, зокрема підприємств видавничо-поліграфічного комплексу.

1. Микитюк О. М., Злотін О. З., Бровдій В. М. Екологія людини. — Харків : «ОВС», 2004. — 254 с. 2. <http://www.energiakozpont.hu>. 3. Kim J., Clarke J. A. The EnTrak System: Supporting Energy Action Planning via the Internet / СТБУН, 2004.

This paper is concerned with issues of application of information computing system for modern enterprises energy management. Improving this information computing system helps to increase of effectiveness of activity of business objects.

УДК 330.14.01

М. В. Сірик

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»*

СУТНІСТЬ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ ПОЛІГРАФІЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Досліджено сутність понять «основний капітал», «основні фонди», «основні засоби» поліграфічного підприємства з метою визначення ступеню їх тотожності. Визначено, що дані поняття не є синонімами, хоча й мають спільні риси.

Основний капітал, основні фонди, основні засоби, основні виробничі фонди, власний капітал, залучений капітал

В сучасній економічній літературі для визначення засобів праці найчастіше використовуються поняття «основні фонди», «основні засоби», «основний капітал», проте одностайної думки щодо визначень цих понять серед науковців немає. Незважаючи на велику кількість сучасних публікацій з проблеми визначень основних фондів, основних засобів та основного капіталу, питання розмежування цих понять стосовно поліграфічних підприємств висвітлено недостатньо.

Починаючи виробництво, необхідно володіти певною грошовою сумою, тобто мати капітал у грошовій формі [9, с. 11].

Вперше цілісне вчення про капітал створив А. Сміт у XVIII ст., згідно якого капітал — це надлишок виробництва за відшкодуванням витрат, що не споживається виробником, а спрямовується на розширення виробництва. На думку вченого, основною визначальною ознакою капіталу є здатність приносити дохід власнику, а цінність його визначається способом використання. Адам Сміт виділив такі складові елементи капіталу: а) засоби виробництва;